

BETER NEDERLAND BETER INVESTEREN

**FINANCIËLE BIJLAGE
BIJ HET SP VERKIEZINGSPROGRAMMA**

In deze bijlage wordt een verantwoording gegeven van de financiering van het SP-verkiezingsprogramma 'Een beter Nederland, voor hetzelfde geld' voor de periode 2007-2011. Dat gebeurt op hoofdlijnen omdat het Centraal Plan Bureau (CPB) ons programma de komende anderhalve maand nog gaat doorrekenen.

De SP stelt drie eisen aan de financiering van haar programma.

Op de allereerste plaats moet het programma **haalbaar** zijn. Dat betekent dat het verkiezingsprogramma moet leiden tot goede macro-economische effecten op bijvoorbeeld de koopkracht en de werkgelegenheid.

Behalve haalbaar moet het programma ook **betaalbaar** zijn. Dat betekent dat het verkiezingsprogramma een bijdrage moet leveren aan gezonde overheidsfinanciën, ook met het oog op de lange termijn. Concreet betekent dat onder de huidige goede economische omstandigheden dat de overheid aan het eind van de volgende kabinetsperiode kan overhouden in plaats van te kort komen.

Last but not least moet het programma **Nederland socialer** maken. Dat betekent dat ons sociaal en fiscaal stelsel de armoede moet aanpakken en de inkomensverschillen moet verkleinen.

De bezuinigingen van de afgelopen jaren werden door de kabinetten Balkenende onder andere gerechtvaardigd met een beroep op de vergrijzing. De te verwachten stijging van onze gemiddelde leeftijd werd niet beschouwd als een zegen, maar gemaakt tot een probleem. Vergrijzing is een demografisch feit en zal onvermijdelijk leiden tot verandering van onze samenleving. Wij dienen de stijging van onze leeftijd echter niet te zien als een probleem, maar als een kans, mits we een beleid voeren waarmee de vergrijzing per saldo wordt verzilverd, tot voordeel van de hele samenleving.

In de toekomst zullen meer mensen gepensioneerd zijn. De kosten voor hun oudedagvoorziening en gezondheidszorg zullen voor een groot deel betaald moeten worden door de mensen die dan werken. Voor een ander deel is hier al rekening mee gehouden. Pensioenfondsen hebben reserves die groter zijn dan ons Bruto Binnenlands Product (BBP) en tweemaal zo groot als onze staatsschuld. De extra belastinginkomsten die binnenkomen als deze pensioenen worden uitbetaald, zijn net zo groot als de extra kosten voor het uitbetalen van de toekomstige AOW-uitkeringen. Echter, ook de kosten voor de gezondheidszorg nemen toe. Deze toename wordt echter maar voor een klein deel door de vergrijzing veroorzaakt. De gezondheidszorg wordt vooral duurder doordat we op medisch gebied steeds meer kunnen.

Met het oog op de vergrijzing is het verstandig om iedereen die in principe kan werken, ook aan het werk te krijgen. Daardoor worden de stijgende kosten over zoveel mogelijk mensen verdeeld. Om dit te bereiken zal de kinderopvang een gratis basisvoorziening moeten worden, zodat (meer) werken voor vooral vrouwen aantrekkelijker wordt. Het krijgen en opvoeden van kinderen is voor tweeverdieners nu dikwijls moeilijk te combineren met werken, waardoor één van de partners vaak stopt. Een recht op betaald ouderschapsverlof van zes maanden is hard nodig. Daarbij moet ook de mogelijkheid bestaan om dit verlof in een langere periode geleidelijk op te nemen. Ook de armoedeval moet worden bestreden zodat gaan werken vanuit een uitkerings situatie voor mensen met een laag inkomen aantrekkelijker wordt.

Het CPB heeft de totale kosten van de vergrijzing becijferd op ongeveer 3% BBP. Feitelijk gaat het niet alleen om de kosten van de vergrijzing sec maar om de kosten van de toekomst in brede zin omdat ook rekening is gehouden met stijgende zorgkosten, ook als die niet samenhangen met de vergrijzing, en de geleidelijk wegvallende aardgasopbrengsten. Onder andere door het ABP is al meerdere malen gewezen op het wel erg laag veronderstelde rendement bij pensioenfondsen. Los hiervan zijn deze kosten geen reden om ons al te grote zorgen te maken omdat het gaat over een lange periode die loopt tot ongeveer 2040. CDA oud-minister Bert de Vries heeft er op gewezen dat indien deze kosten over deze lange periode uitgesmeerd worden, het per kabinetsperiode van vier jaar gaat om een ombuiging van slechts 0,5% BBP, een alleszins overzienbaar bedrag. Ons programma voldoet ruimschoots aan deze “Bert de Vries norm”.

Het verzilveren van de vergrijzing is overigens lang niet alleen een financiële opgave. In ons programma doen we nog een groot aantal andere voorstellen op het terrein van wonen voor ouderen, mantelzorg, en innovatie in de gezondheidszorg waardoor we onze samenleving vriendelijker voor grijs en beter voor ons allemaal kunnen maken.

Beter Investeren

In totaal willen we de komende vier jaar ruim 11 miljard euro investeren in een beter Nederland. Dit bedrag is over een aantal prioriteiten verdeeld. Er komen enkele miljarden extra beschikbaar voor investeringen in het onderwijs en daarmee in ontwikkeling van de kenniseconomie. Dit is onder andere nodig om de arbeidsvoorwaarden van de mensen die in het onderwijs werken te verbeteren zodat het dreigende lerarentekort kan worden afgewend. Ook komt er meer geld voor universiteiten, studiebeurzen, promovendi, en worden schoolboeken gratis via de school verstrekt. Het VMBO krijgt de middelen om de schooluitval te bestrijden. Ook het basis- en speciaal onderwijs krijgen meer middelen.

Om Nederland socialer te maken en de armoede te bestrijden wordt het sociaal minimum in vier jaar met tien procent verhoogd. De WAO uitkering gaat omhoog naar 75 procent terwijl de herkeuringsregels voor de WAO en WIA worden versoepeld.

De huurtoeslag gaat omhoog. De uitvoering van de sociale zekerheid wordt vergaand gedecentraliseerd naar de gemeenten om af te komen van de anonieme en slecht functionerende bureaucratie van UWV en CWI. Gemeenten krijgen de centrale rol bij de arbeidsbemiddeling en de reïntegratie van mensen op de arbeidsmarkt. Daarvoor worden onder meer 25 duizend publieke banen gecreëerd in gemeentelijke leerwerkbedrijven zodat het opdoen van werkervaring kan worden gecombineerd met het doen van maatschappelijk nuttig werk (conducteurs, toezichthouders, schoolconciërges etc).

In de gezondheidszorg wordt geïnvesteerd in meer handen aan het bed en verbetering van de arbeidsvoorwaarden om personeelstekorten zoveel mogelijk te voorkomen. De eerstelijnszorg en de preventie in de gezondheidszorg worden versterkt. Voor iedere dakloze komt onderdak beschikbaar.

Er komen 1500 extra agenten, vooral wijkagenten, om de veiligheid te vergroten. Maar ook de capaciteit van de rechterlijke macht wordt vergroot om te voorkomen dat de bestrijding van de criminaliteit daar stopt.

Na de goede ervaringen in België wordt er in Nederland een begin gemaakt met gratis openbaar vervoer, kinderen jonger dan 12 jaar onder begeleiding van volwassenen en voor 65+ers. Voor andere gebruikers van het openbaar vervoer wordt een kaartje goedkoper en de achterstanden in het onderhoud van het spoor worden versneld ingelopen.

Tabel 1	
Uitgaven	Miljarden euro's
Onderwijs	2,5
Sociale zekerheid	3,5
Arbeidsmarkt	1,0
Gezondheidszorg	1,0
Politie en justitie	0,4
Openbaar vervoer	0,7
Cultuur	0,5
Duurzame energie en landbouw	0,5
Ontwikkelingssamenwerking	0,6
Diverse overige uitgaven	0,8
Totaal	11,5

De komende vier jaar worden de cultuur uitgaven verhoogd naar één procent van de rijksbegroting.

Ook komt er meer geld beschikbaar voor duurzame landbouw en energie. En er komt een einde aan de vervuiling van het budget voor ontwikkelingssamenwerking met oneigenlijke uitgaven, zoals exportkredieten voor het Nederlandse bedrijfsleven, waardoor de échte ontwikkelingshulp fors stijgt.

Beter besparen

Om deze extra uitgaven te kunnen financieren willen we ruim 11 miljard besparen op andere uitgaven. Dit bedrag is opgebouwd uit een groot aantal kleinere bedragen en enkele grote besparingen. Een grote besparing bereiken we door fors het mes te zetten in arbeidsbemiddeling en de reïntegratie bureaucratie. De uitvoering van de WW en de falende arbeidsbemiddeling van het CWI worden gedecentraliseerd naar gemeenten terwijl de subsidies voor commerciële reïntegratiebedrijven fors worden verminderd. Op de uitgaven voor WIA uitkeringen wordt bespaard door middelgrote en grote bedrijven te verplichten ook gedeeltelijk arbeidsongeschikten in dienst te nemen. Bij de rest van de overheid wordt de overhead fors aangepakt. Er komen maximale normen voor de overhead (mensen die niet bezig zijn met zogenaamde primaire proces) waarboven de budgetten worden afgeroomd, het salaris van de minister-president wordt het maximumsalaris in de gehele (semi-) publieke sector, en de overhead van overheidsinstellingen moet taakstellend met minimaal 2,5% procent per jaar worden verminderd (tien procent in vier jaar). Ministeries en andere overheidsorganen moeten tien procent minder (externe) beleidsonderzoeken gaan doen. De waterschappen worden als aparte bestuurslaag opgeheven waarmee eveneens fors bespaard kan worden. De overtollige vermogens van provincies worden afgeroomd. De rijksoverheid kan door een beter grondbeleid flink besparen. Door meer Europese samenwerking kan het aantal van 146 ambassades en meer dan 300 consulaten worden beperkt.

In de gezondheidszorg kan de bureaucratie bestreden worden door de indicatie aan de professionals over te laten in plaats van aan de CIZ-indicatieorganen. Door de eigen bijdrage in de thuiszorg af te schaffen kan veel papierwerk worden voorkomen. Dat geldt ook voor de marktwerking in de gezondheidszorg. De invoering van de Diagnose Behandel Combinaties (DBC's) leidt tot enorme administratieve lasten van tienduizenden verschillende prijzen voor tienduizenden verschillende behandelingen die allemaal apart moeten worden geregistreerd. De prijzenwet voor geneesmiddelen wordt aangescherpt en uitgebreid naar generieke geneesmiddelen. In het onderwijs worden de financiële prikkels om grote leerfabrieken te creëren afgeschaft omdat we juist kleine, leefbare scholen willen.

Tabel 2	
Besparingen	Miljarden euro's
Decentralisatie WW	
Decentralisatie CWI taak	
Opheffing UWV en CWI	1,0
Beperking reïntegratie subsidies	
Werk voor mensen in de WIA	
Maximale bureaucratienormen	
Maximum salaris bij semi-overheid	
Overhead met 10% omlaag	
Minder beleidsonderzoeken	2,0
Waterschappen opheffen	
Beperking vermogensprovincies	
Beter grondbeleid rijksoverheid	
Overig openbaar bestuur	
CIZ afschaffen	
EB thuiszorg verdwijnt	
DBC's stoppen	0,5
Aanscherping prijzenwet	
Minder meer wegen	
Geen A4 Midden Delftland	0,5
Tweede Maasvlakte	
Amsterdamse Zuidas	
Lager ambitieniveau internationale operaties	
Minder tankbataljons en pantserinfanterie	
Kruisraketten en JSF	2,5
Onderzeeërs / mijnenvegers	
Overig defensie	
Bedrijfs subsidies en kartelaanpak	0,5
Verschuiving kinderbijslag	3,2
Diverse overige besparingen	1,3
Totaal	11,5

Omdat we aan het openbaar vervoer de komende jaren meer prioriteit geven komt er minder geld beschikbaar voor de uitbreiding van de wegeaanleg. Daarom komt er geen A4 Midden-Delftland, geen overheidbijdrage voor de Tweede Maasvlakte en een lagere overheidbijdrage voor de Amsterdamse Zuidas.

Ook op defensie wordt de komende jaren bespaard door onder andere het ambitieniveau voor internationale operaties te verminderen door aan minder missies op hetzelfde moment mee te doen. Daarnaast kan er bespaard worden op materieel en personeel door bijvoorbeeld het aantal tankbataljons

en pantserinfanterie te verminderen, geen kruisraketten en JSF-bommenwerpers aan te schaffen en onderzeeërs en mijnnevagers af te stoten.

De kinderbijslag wordt gefiscaliseerd. Dat betekent dat we 3,2 miljard op de overheidsuitgaven besparen. Aan de lastenkant betekent dit echter een lastenverlichting van 3,2 miljard die we compenseren met andere fiscale maatregelen die juist geld opleveren (zie onder 'eerlijkere lasten, betere lasten').

Tot slot worden kartels harder aangepakt door hogere boetes uit te delen. Een aantal subsidies voor het bedrijfsleven wordt beperkt of afgeschaft zoals exportsubsidies en subsidies voor ineffectieve innovatieprojecten.

Eerlijkere lasten, betere lasten

De komende vier jaar willen we de lasten in Nederland eerlijker verdelen. De afgelopen jaren zijn door de kabinetten Balkenende de AOW en de uitkeringen bevroren, terwijl mensen met een inkomen van meer dan twee keer modaal er bijvoorbeeld dit jaar ruim 6 procent op vooruit gegaan zijn. Tegenover deze stijgende welvaart voor de mensen met een redelijk en rijkelijk inkomen staat de armoede, die 10 procent van de bevolking treft. Na een jarenlange verscherping van de tweedeling van de samenleving is nu een verkleining van de inkomensverschillen nodig. Ons belastingstelsel is op dit moment vooral in naam progressief. 'Hoge tarieven blaffen wel, maar bijten niet', luidt een gezegde onder fiscalisten. Dat komt doordat de effecten van de olopemde tarieven in de inkomstenbelasting teniet worden gedaan door een groot aantal aftrekposten. De belangrijkste aftrekposten zijn de onbeperkte hypotheekrenteaftrek en de onbeperkte pensioenaf trek. Daaraan grenzen stellen is hard nodig. Het is onzinnig om enerzijds hoge progressieve tarieven te heffen en anderzijds via hoge fiscale subsidies de effecten daarvan weer teniet te doen. In de komende kabinetsperiode wordt de hypotheekrenteaftrek daarom zowel gegarandeerd, als gemaximeerd, tot 350.000 euro hypotheekschuld, tegen een maximale belastingaftrek van 42 procent. De aftrek van pensioenpremie wordt gemaximeerd op anderhalf keer modaal. De AOW hoort welvaartsvast te worden - en te blijven. Ouderen met alleen AOW of met AOW krijgen er door een verhoging van de fiscale ouderenkorting extra steun. De premieheffing voor de AWBZ is tot nu beperkt tot de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting. Dit wordt uitgebreid naar alle vier de schijven, zodat de gemiddelde premie omlaag kan en een meer rechtvaardige heffing tot stand komt. De kinderbijslag kunnen we beter geven aan de gezinnen waar kinderen in armoede opgroeien dan aan miljonairs, die dit geld echt niet nodig hebben. De kinderopvang wordt voor ouders gratis. De vermogensrendementsheffing wordt vervangen tot een vermogenswinstbelasting. Deze heffing kan op een meer rechtvaardige manier vermogensinkomsten belasten, doordat alleen over de daadwerkelijk gerealiseerde vermogenswinsten belasting verschuldigd is. Een dergelijke vermogenswinstbelasting is ook internationaal veel gebruikelijker dan de wereldwijd unieke Nederlandse vermogensrendementsheffing. Veel buitenlandse werknemers hoeven over 30% van hun inkomsten geen belasting te betalen omdat deze inkomsten worden aangemerkt als onkosten. Deze aftrek is onafhankelijk van de hoogte van het inkomen. Wij beperken het voordeel tot een inkomen van €70.000 per jaar. Werken hoort lonend te zijn. Dat uitgangspunt staat een progressieve belastingpolitiek echter niet in de weg. Juist voor werknemers met een inkomen op of net boven het minimumloon is werken op dit moment vaak onvoldoende lonend. Door een gerichte bonus via de fiscus zouden we deze werknemers tegemoet kunnen komen, waarbij naarmate het inkomen hoger is, de belastingkorting geleidelijk wordt afgebouwd. Een aantal milieuheffingen gaat omhoog en er komen nieuwe heffingen op onder andere het vliegverkeer, olie- en gaswinning, en batterijen. De belasting op arbeid kan mede daardoor omlaag.

De geplande verlaging van de vennootschapsbelasting gaat niet door. Een aantal maatregelen dat het kabinet treft om deze verlaging te betalen en die vooral het MKB treffen, gaan echter ook niet door. Het gecombineerde maximale belastingtarief is momenteel lager voor mensen die eigenaar zijn van een eigen B.V. dan voor werknemers of mensen die de eigen zaak op een andere manier vormgegeven hebben. Om deze ongelijkheid op te heffen wordt de belasting in box 2 waar dergelijke winsten worden belast, verhoogd voor mensen met een inkomen dat in box 1 ook met het toptarief van 52% zou worden belast. Kleine ondernemers en starters krijgen echter extra ondersteuning. Er komt een standaardpakketpolis tegen arbeidsongeschiktheid, de kleinschaligheidsaftrek gaat omhoog en er komen meer mogelijkheden voor bijzondere bijstandsverlening aan kleine ondernemers. Het doorbetalen van ziek personeel door kleine ondernemers (minder dan 20 werknemers) wordt bekort van twee jaar naar één jaar.

Conclusie

De extra uitgaven in dit programma worden op deze manier volledig gedekt met extra inkomsten en besparingen. We zijn voorstander van een begrotingsbeleid dat uitgaat van een trendmatige groei van 2% per jaar. Het CPB heeft echter al aangegeven de programma's te gaan doorrekenen op basis van een behoedzame groei van 1,75% groei per jaar en daar gaan we in deze financiële bijlage dan ook vanuit. Daardoor verbetert het begrotingssaldo volgens de boekhoudkundige berekeningen van het CPB met 6,5 miljard euro. Het CPB heeft al aangegeven dat deze ruimte waarschijnlijk enige miljarden hoger zal uitvallen.

Tabel 3	
Overzicht financiering SP-programma	
	Miljarden euro's
Besparingen	11,5
Extra uitgaven	11,5
Budgettaire ruimte	> 6,5
EMU-overschot in 2011	0 – 1 % BBP

Het uiteindelijke EMU-saldo op basis van dit programma zal daarom ergens tussen begrotingsevenwicht en een overschot van zo'n 1 procent BBP uitvallen. Hoe groot het overschot precies zal zijn, kunnen we nu niet precies aangeven omdat de onderliggende berekeningen van het CPB nog niet beschikbaar zijn en de doorrekening zelf ook nog aanleiding kan zijn voor kleine bijstellingen.